

Let op! Vraag 11 is een stelopdracht. Reserveer daarvoor voldoende tijd.

Met de loep op Lancashire. Katoen en samenleving 1750-1850

Een aantal van de eerste katoenfabrikanten in Lancashire is begonnen als koopman in textiel.

- 2p 1 Noem twee redenen waarom het juist voor deze koopman geen grote stap was om katoenfabrikant te worden.

In de achttiende en negentiende eeuw veranderde Engeland door de enclosure-wetten.

- 3p 2 Licht dit toe. Doe dat door:
- eerst kort aan te geven wat de enclosure-wetten inhielden;
 - daarna uit te leggen waarom de enclosures negatief voor de kleine boeren, maar positief voor de opkomende industrie waren.

Gebruik bron 1.

- 3p 3 Leg uit:
- om welke technologische vernieuwing het in de bron gaat;
 - welk maatschappelijk gevolg daarvan in de bron wordt beschreven en
 - hoe de overheid in de bron reageert op dit maatschappelijk gevolg.

Gebruik bron 1.

Een onderzoeker trekt uit deze bron twee conclusies:

1 De officier die het verslag schrijft, is enigszins op de hand van de opstandige wevers.

2 Er is sprake van een georganiseerde verzetsbeweging.

- 2p 4 Ondersteun elk van beide conclusies met een aan de bron ontleend argument.

Rond 1800 bouwden ondernemers in Lancashire nieuwe industriekolonies waar hun werknemers konden wonen en werken. De huizen en werkplaatsen voor *spinners* werden in de nabijheid van riviertjes gebouwd, de *weverskolonies* werden bij dorpen en steden gebouwd.

- 2p 5 Verklaar dit verschil.

Gebruik bron 2.

Voor het ontstaan van het Chartisme kan deze bron twee verklaringen leveren:

1 Het Chartisme ontstaat uit politieke ontevredenheid.

2 Het ontstaan van het Chartisme is een gevolg van economische omstandigheden.

- 2p 6 Ondersteun elk van beide verklaringen met een aan de bron ontleend argument.

Gebruik bron 2.

- 2p 7 Toon met de bron aan dat deze Chartisten uitgaan van het burgerlijk ideaal.

Gebruik bron 3.

Deze afbeelding wordt in leerboeken vaak als kenmerkend voor de Industriële Revolutie gebruikt.

- 2p 8 Leg uit waarom dit gebruik van deze afbeelding in een bepaald opzicht onterecht is.

Toen de *Factory Acts* werden aangenomen, wilden ook liberale fabrikanten een strenge overheidsinspectie op de naleving ervan.

- 4p 9 Leg uit waarom dit zowel opmerkelijk als begrijpelijk is.

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

- Door de Industriële Revolutie vond na 1830 een politieke machtsverschuiving plaats in het parlement van Groot-Brittannië.
- 3p 10 Noem een besluit van het parlement na 1830 en leg daarmee uit welke politieke machtsverschuiving er plaatsvond.

Gebruik bron 4.

- 15p 11 Schrijf een verslag over de bruikbaarheid van de bron voor een onderzoek. Lees daarvoor de inleiding hieronder, neem de cursieve kopjes over en voer opdracht A tot en met C uit.

Inleiding

Stel: je doet een onderzoek waarbij je de katoenindustrie in Bolton rond 1840 vergelijkt met de Tilburgse wolindustrie rond 1890. Je kiest deze twee jaartallen, omdat het onderzoek dan gaat over hetzelfde stadium in het industrialisatieproces. Je kijkt vooral naar de leef- en werkomstandigheden van de wevers.

Je hebt deze bron over Tilburg gevonden en die lijkt op het eerste gezicht goed te gebruiken, omdat de informatie uit de bron betrekking heeft op de plaats (Tilburg), de tijd (1887) en het onderwerp van je onderzoek (de textielindustrie).

A

Een vergelijking: Bolton en Tilburg

Vergelijk de informatie over Tilburg in 1887 in deze bron met wat je weet van Bolton rond 1840. Noem daarvoor telkens een opmerkelijke overeenkomst *of* een opmerkelijk verschil tussen Bolton en Tilburg als het gaat om:

- de positie van thuiswevers;
- het werken van vrouwen en kinderen (onder de 12 jaar) op de fabriek;
- de betrokkenheid van fabrikanten bij de sociale zekerheid van hun werknemers;
- veranderingen in de woonomgeving van wevers.

B

De betrouwbaarheid en representativiteit van de bron

Belangrijke criteria voor de bruikbaarheid van bronnen zijn hun betrouwbaarheid en representativiteit.

Bespreek de betrouwbaarheid en de representativiteit van de bron op de volgende punten: De bron is het getuigenverhoor uit een parlementaire enquête.

- Noem twee redenen waarom dit de betrouwbaarheid van de informatie uit deze bron vergroot en één reden waarom dit de bron onbetrouwbaar kan maken. Licht je antwoord telkens toe.
De getuige C. Hosemans is meesterknecht in de fabrieken van Eras.
- Noem twee redenen waarom dit de betrouwbaarheid van de informatie uit deze bron vergroot en één reden waarom dit de bron onbetrouwbaar kan maken. Licht je antwoord telkens toe.
- Noem één reden waarom je de informatie uit deze bron wel, en één reden waarom je de informatie uit deze bron niet representatief kunt noemen voor de leef- en werkomstandigheden van de arbeiders in de textielindustrie in Tilburg. Licht je antwoord telkens toe.

C

Een eindoordeel over de bruikbaarheid

Bepaal ten slotte met het voorafgaande de bruikbaarheid van de bron voor je onderzoek naar de textielindustrie. Noem daarbij twee historische bronnen met aanvullende informatie en leg per bron uit waarom die nodig is om een beter gefundeerde conclusie te trekken.

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

■ Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

- In de jaren zestig werd in Vietnam op grote schaal oorlog gevoerd.
- 2p **12** Leg uit waarom de Verenigde Naties niet konden ingrijpen in de oorlog in Vietnam.

Gebruik bron 5.

De toespraak van Ho Chi Minh spreekt zowel de Amerikanen als de Vietnamese nationalistenaan.

- 2p **13** Maak voor elk van beide groepen duidelijk wat hen aanspreekt in de toespraak.

De volgende gebeurtenissen uit de oorlog in Vietnam staan in willekeurige volgorde:

1 De Noord-Vietnamezen lanceren het Tet-offensief.

2 Operatie Rolling Thunder gaat van start.

3 De Akkoorden van Parijs worden getekend.

4 De Tonkin-resolutie wordt in het Amerikaanse Congres aangenomen.

5 Het aantal militaire 'adviseurs' in Vietnam loopt op tot 10.000.

6 Noord- en Zuid-Vietnam worden verenigd tot één socialistisch Vietnam.

7 Incident in de baai van Tonkin.

- 2p **14** Zet de gebeurtenissen in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 6.

Uit de woorden van Dean Acheson blijkt de koerswijziging in het Zuidoost-Azië-beleid van de Verenigde Staten rond 1950.

- 3p **15** Maak dit duidelijk door:
- eerst de kern van het beleid van de Verenigde Staten vóór 1950 te noemen;
 - daarna het beleid na 1950 kort te beschrijven;
 - ten slotte een verklaring te geven voor de wijziging van het Amerikaanse beleid na 1950.

Gebruik bron 7.

Een interpretatie:

Uit deze bron blijkt dat president Kennedy bezwaren ziet tegen militair ingrijpen in het conflict in Zuidoost-Azië.

- 4p **16** Noem de drie argumenten die Kennedy hier geeft tegen interventie in Zuidoost-Azië en leg uit wat dit betekent voor zijn beleid.

De betrekkingen tussen de Sovjet-Unie en Noord-Vietnam waren sterk wisselend. Ze kunnen als volgt worden ingedeeld:

1 In de periode 1945-1956 steunde de Sovjet-Unie de communisten in Vietnam.

2 In de periode 1956-1964 was de Sovjet-Unie terughoudend tegenover het communistische Noord-Vietnam.

3 Vanaf 1964 voerde de Sovjet-Unie haar steun aan Noord-Vietnam op.

- 3p **17** Leg voor elk van de drie perioden uit dat de verstandhouding tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten een oorzaak was van deze wisselende betrekkingen.

Gebruik bron 8.

Deze toespraak is gericht tot de communistische partijgenoten van Le Duan in Vietnam. Toch zou Le Duan er geen bezwaar tegen hebben dat ook de regering van de Verenigde Staten zijn toespraak zou horen.

- 3p **18** Licht dit toe. Doe dat door:
- een reden te noemen waarom Le Duan zijn rede ook in de Verenigde Staten wilde laten horen en
 - uit te leggen dat hij de oorlog in Vietnam ziet als onderdeel van de Koude Oorlog.

Eindexamen geschiedenis vwo 2005-I

havovwo.nl

Gebruik bron 9.

In de bron beschrijft Truong Nhu Tang de continuïteit in de Franse en Amerikaanse strategie in Vietnam.

- 3p **19** Leg uit:
- welke continuïteit Truong Nhu Tang hier ziet;
 - (zonder de bron te gebruiken) welke strategische verandering er heeft plaatsgevonden.

Gebruik bron 10.

De tekenaar Willem geeft in deze prent zijn mening over de Vietnampolitiek van president Johnson.

- 2p **20** Wat verwijt de tekenaar president Johnson? Licht je antwoord toe met een element uit de prent.

Gebruik bron 11.

De foto van Eddie Adams is één van de bekendste beelden van de oorlog in Vietnam. Een verklaring hiervoor is dat de foto op indringende wijze de fase van de oorlog tijdens het Tet-offensief weergeeft.

- 4p **21** Leg uit waarom de foto kenmerkend is voor de Vietnamoorlog ten tijde van het Tet-offensief. Betrek in je antwoord de plaats van deze gebeurtenis en de kleding van de militairen op de foto.

Gebruik bron 11.

- 2p **22** Geef een reden waarom deze foto het falen van de Vietnampolitiek van Johnson zichtbaar maakt.

Gebruik bron 12 en bron 13.

Een bewering:

Uit deze twee bronnen blijkt dat fotograaf Eddie Adams tussen 1968 en 1998 meer politiek bewust raakt.

- 4p **23** Ondersteun deze bewering. Doe dat door:
- met bron 12 en bron 13 uit te leggen welke politieke ontwikkeling de fotograaf doormaakt;
 - een verklaring te geven voor zijn houding in 1968 en de verandering in zijn opvatting in 1998.

Amerikaanse bombardementen hebben tussen 1968 en 1972 grote schade aangericht in Noord-Vietnam. Toch hebben deze bombardementen er niet toe geleid dat de Noord-Vietnamese samenleving totaal ontwricht raakte.

- 4p **24** Noem twee voorbeelden van de schade die werd aangericht en geef bij elk voorbeeld een maatregel waarmee de Noord-Vietnamezen hun samenleving in stand wisten te houden.

Vietnamveteranen juichten de onthulling van het Vietnam-memorial in 1982 in Washington toe.

- 2p **25** Leg uit welke mentaliteitsverandering in de Amerikaanse samenleving zij hierin zagen.